

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ

13/01/2021

9^η ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Αγροτικός Επιχειρηματισμός

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

3.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

2017 2014 2018
2013 (P)
Συνεταιριστικές αρχές ή Συνεταιριστικοί κανόνες ονομάζονται οι κατευθυντήριες οδηγίες για την ίδρυση, οργάνωση, διοίκηση, διαχείριση και λειτουργία των συνεταιρισμών.

Δηλαδή, για να χαρακτηριστεί μια οικονομική μονάδα ως **συνεταιρισμός** θα πρέπει να λειτουργεί με βάση τις συνεταιριστικές αρχές.

Επειδή οι αρχές αυτές έχουν διεθνή εφαρμογή, αφού καθορίζονται από την Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση (International Cooperative Alliance-ICA) και ισχύουν για όλες τις χώρες του κόσμου, γι'αυτό ονομάζονται συνήθως **Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές**.

Οι συνεταιριστικές αρχές από τη φύση τους δεν έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα, αφού δεν είναι αποφάσεις κανενός διεθνούς διοικητικού οργάνου (ΟΗΕ, κ.ά) αλλά είναι δημιούργημα των συνεταιριστικών οργανώσεων των κρατών-μελών της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης. Βέβαια, σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου οι συνεταιριστικές αρχές συνήθως παίρνουν τη μορφή κανόνων δικαίου, όταν αυτές εμπεριέχονται σε ειδικά διαμορφωμένο νόμο, το **Συνεταιριστικό Νόμο**. 2018

Οι συνεταιριστικές αρχές έχουν μεγάλη απήχηση στον ψυχικό κόσμο των ανθρώπων. Γι'αυτό οι συνεταιρισμοί έχουν μία μαζικότητα γιατί μέσα στις αρχές ενσωματώνονται οι υψηλές ηθικές αξίες της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης, της ισότητας και της αλληλεγγύης, που όλες μαζί συνιστούν τις Συνεταιριστικές Αξίες.

Βέβαια, οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές κατά μεγάλα χρονικά διαστήματα αναθεωρούνται για να προσαρμοστούν καλύτερα στις διαμορφούμενες νέες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Όμως, πάντοτε πρέπει να ενσωματώνονται μέσα σε αυτές οι συνεταιριστικές αξίες για να συγκινούν τους ανθρώπους και να διαφοροποιούν σημαντικά τους συνεταιρισμούς από τις άλλες οικονομικές οργανώσεις.

Οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές διατυπώθηκαν για πρώτη φορά άτυπα

από τον πρώτο καταναλωτικό συνεταιρισμό του Ροτσντέιλ (Rochdale) της Αγγλίας το 1844. Όμως, η πρώτη επίσημη διατύπωση των αρχών αυτών έγινε από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση στο Συνέδριο του Παρισιού το 1937, η δεύτερη το 1966 στο Συνέδριο της Βιέννης και η τρίτη το 1995 στο Συνέδριο του Μάντσεστερ. Δηλαδή, ως τώρα έγιναν 3 αναθεωρήσεις των διεθνών συνεταιριστικών αρχών (1937, 1966 και 1995), αν ως πρώτη διατύπωσή τους θεωρηθεί αυτή που έγινε στο συνεταιρισμό του Ροτσντέιλ.

Στη συνέχεια θα παρατεθούν οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, όπως αυτές εξελίχθηκαν ως σήμερα, τόσο άτυπα όσο και επίσημα και θα αναλυθούν αυτές που υιοθετήθηκαν στην τελευταία αναθεώρησή τους το Σεπτέμβριο του 1995 στο Συνέδριο του Μάντσεστερ.

3.2. ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΡΟΤΣΝΤΕΪΛ - 1845

Οι κανόνες που διατύπωσαν οι "Δίκαιοι Σκαπανείς του Ροτσντέιλ" για τη λειτουργία του συνεταιρισμού τους, μπορούν να θεωρηθούν ως πρώτη διατύπωση των διεθνών συνεταιριστικών αρχών, γιατί είτε αυτούσιοι είτε τροποποιημένοι χρησιμοποιήθηκαν ως βάση λειτουργίας άλλων συνεταιρισμών. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

Οι συνεταιριστικές αρχές του συνεταιρισμού του Ροτσντέιλ - 1845

1. Αμοιβή κεφαλαίου με σταθερό επιτόκιο.
2. Προμήθεια ανόθευτων προϊόντων στα μέλη.
3. Ακριβής ζύγιση και μέτρηση των πωλούμενων προϊόντων.
4. Πώληση τοις μετρητοίς και σε τιμές αγοράς.
5. Δίκαιη διανομή κερδών στα μέλη.
6. Δημοκρατικός έλεγχος των συνεταιρισμών.
7. Διαχείριση συνεταιρισμών από αιρετές διοικήσεις.
8. Εκπαίδευση μελών.
9. Συχνή παρακολούθηση των οικονομικών των συνεταιρισμών.
10. Θρησκευτική και πολιτική ουδετερότητα.

2018

201741

2015

3.3. ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ - 1937

2014

Στο 15ο Συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης στο Παρίσι το 1937 διατυπώθηκαν για πρώτη φορά επίσημα οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, που στηρίχθηκαν στους κανόνες - αρχές του Συνεταιρισμού του Ροτοντέιλ. Οι αρχές αυτές κατά σειρά προτεραιότητας, είναι οι εξής επτά (7):

Οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές του Συνεδρίου του Παρισιού - 1937	
1. Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή.	} (καταργηθεί)
2. Δημοκρατικός έλεγχος.	
3. Αναλογική επιστροφή πλεονασμάτων.	
4. Περιορισμένη αμοιβή του κεφαλαίου.	} (αποδομηθεί)
5. Πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα.	
6. Συναλλαγές τοις μετρητοίς.	
7. Εκπαίδευση των μελών.	

2018

3.4. ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ - 1966

2015

2014

2017

Στο 22ο Συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης, που πραγματοποιήθηκε στο Bournemouth της Αγγλίας το 1963, η Κεντρική Συνεταιριστική Οργάνωση (CENTROSOYUS) της Σοβιετικής Ένωσης έκανε πρόταση για την αναθεώρηση των Διεθνών Συνεταιριστικών Αρχών, για να προσαρμοστούν καλύτερα στο νέο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον που είχε διαμορφωθεί στον κόσμο μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η πρόταση έγινε αποδεκτή και συγκροτήθηκε Επιτροπή από συνεταιριστές της Σοβιετικής Ένωσης, Αγγλίας, ΗΠΑ και Δυτικής Γερμανίας, για να μελετήσει το θέμα και να κάνει εισήγηση.

Πράγματι, στο Συνέδριο της Βιέννης το 1966 έγινε αναθεώρηση των Διεθνών Συνεταιριστικών Αρχών, με βάση την εισήγηση της παραπάνω Επιτροπής και οι αρχές αυτές επαναδιατυπώθηκαν ως εξής:

**Οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές
του Συνεδρίου της Βιέννης-1966**

1. Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή
2. Δημοκρατικός έλεγχος
3. Περιορισμένη αμοιβή κεφαλαίου
4. Δίκαιη διανομή πλεονασμάτων
5. Συνεταιριστική εκπαίδευση
6. Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών

Από τα παραπάνω παρατηρούμε ότι η διατύπωση των διεθνών συνεταιριστικών αρχών στο Συνέδριο της Βιέννης το 1966 παρουσιάζει τις εξής διαφορές, σε σύγκριση με αυτές που διατυπώθηκαν στο Παρίσι το 1937:

1. Ο αριθμός των αρχών μειώθηκε σε έξι (6), από επτά (7) που ήταν πριν.
2. Η αρχή του 1937 "συναλλαγές τοις μετρητοίς" καταργήθηκε εντελώς το 1966.
3. Η αρχή "της πολιτικής και θρησκευτικής ουδετερότητας" του 1937 έχασε την αυτοτέλειά της το 1966, αφού δεν εμφανίζεται ως ξεχωριστή αρχή το 1966, αλλά ενσωματωμένη μέσα στην πρώτη αρχή "της εθελοντικής και ελεύθερης συμμετοχής" η οποία διατυπώθηκε ως εξής:

"Ένα άτομο μπορεί ελεύθερα να γίνει μέλος συνεταιρισμού χωρίς περιορισμούς, ανεξάρτητα από τις πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις του".

4. Το 1966 εμφανίζεται μια εντελώς νέα αρχή, εκείνη της «**Διασυνεταιριστικής Συνεργασίας**», δηλαδή της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών της ίδιας ή άλλων χωρών.
5. Και οι 6 συνεταιριστικές αρχές του 1966 καθιερώθηκαν ως υποχρεωτικές για τους συνεταιρισμούς, σε αντίθεση με τις αρχές του Συνεδρίου του 1937, στο οποίο οι 4 πρώτες χαρακτηρίστηκαν ως υποχρεωτικές και οι υπόλοιπες 3 ως προαιρετικές.
6. Η αρχή "της συνεταιριστικής εκπαίδευσης" του 1966 διευρύνεται και περιλαμβάνει την εκπαίδευση όχι μόνο των μελών του συνεταιρισμού, όπως διατυπώθηκε στις αρχές του 1937, αλλά και την εκπαίδευση των αιρετών και υπαλληλικών στελεχών του.

- (β) Η δημοκρατική διοίκηση
 (γ) Η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών.
3. Μία (1) αρχή, αυτή “της συνεταιριστικής εκπαίδευσης” συμπληρώνεται με την “πρακτική εξάσκηση” και την “πληροφόρηση”.
4. Δύο αρχές του Συνεδρίου της Βιέννης χάνουν την αυτοτέλειά τους στις αρχές του Συνεδρίου του Μάντσεστερ και ενσωματώνονται σε μια ευρύτερη αρχή, με τον τίτλο “Οικονομική συμμετοχή των μελών στους Συνεταιρισμούς”. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής δύο (2):
 (α) Η περιορισμένη αμοιβή του κεφαλαίου, και
 (β) Η δίκαιη διανομή των πλεονασμάτων.
5. Δύο (2) εντελώς νέες αρχές εμφανίζονται για πρώτη φορά στην διατύπωση των αρχών του Συνεδρίου Μάντσεστερ. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής:
 (α) Αυτονομία και ανεξαρτησία των συνεταιρισμών
 (β) Ενδιαφέρον του συνεταιρισμού για την κοινότητα
6. Στη νέα διατύπωση των αρχών δεν αποκλείεται η συμμετοχή νομικών προσώπων σε συνεταιρισμούς.
 Αυτό συνάγεται από το γεγονός ότι η αρχή “της εθελοντικής και ελεύθερης συμμετοχής” δεν αναφέρεται συγκεκριμένα σε φυσικά πρόσωπα, όπως διατυπώνονταν η αρχή αυτή στα προηγούμενα συνέδρια.

3.6 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΜΑΝΤΣΕΣΤΕΡ

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικότερα οι επτά (7) διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, όπως αυτές διατυπώθηκαν στο 31ο Συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης που πραγματοποιήθηκε στο Μάντσεστερ της Αγγλίας το 1995.

1) ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

α) Ορισμός και περιεχόμενο

Η πρώτη διεθνής συνεταιριστική αρχή της “εθελοντικής και ελεύθερης συμμετοχής” στους συνεταιρισμούς (voluntary and open membership) λέει τα εξής:

40/20 Διάθετα

2014

2014
 Αθήνα
 5! διακρίση
 600 6 4/4 2014

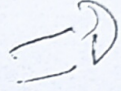
2017

Θεσ. 2018/10/15

45

**Η διεθνής συνεταιριστική αρχή
της εθελοντικής και ελεύθερης συμμετοχής**

Οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοιχτές σε όλα τα άτομα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φυλής, φύλου, κοινωνικής θέσης, πολιτικών και θρησκευτικών πεποιθήσεων.

Αναλυτικότερα, η αρχή αυτή λέει τα εξής: 2018

α) Η συμμετοχή ενός ατόμου σε συνεταιρισμό είναι εθελοντική, δηλαδή προϊόν δικής του θέλησης και απόφασης και όχι άλλων. Αυτό σημαίνει ότι ένα άτομο συμμετέχει στην ίδρυση συνεταιρισμού ή γίνεται μέλος συνεταιρισμού (που έχει ήδη συσταθεί), ύστερα από δική του ελεύθερη σκέψη, ελεύθερη κρίση και ελεύθερη απόφαση και όχι ύστερα από οποιασδήποτε μορφής πίεση.

β) Η είσοδος ενός ατόμου σε συνεταιρισμό, στον οποίο θέλει να γίνει μέλος, είναι ελεύθερη και δυνατή χωρίς διακρίσεις ή τεχνητά εμπόδια. Αυτό σημαίνει ότι κάθε άτομο, χωρίς καμία απολύτως διάκριση φυλετική, θρησκευτική, πολιτική, κοινωνική ή φύλου και χωρίς κανένα εμπόδιο (διοικητικό ή οικονομικό), μπορεί να γίνει μέλος συνεταιρισμού, αρκεί να εκπληρώνει τις βασικές προϋποθέσεις ίδρυσής του (άσκηση του ίδιου επαγγέλματος, κλπ.) και να αποδέχεται τις καταστατικές αρχές ίδρυσης και λειτουργίας του. Αυτό σημαίνει πως ο συνεταιρισμός δεν είναι προνόμιο μιας ορισμένης μόνο μερίδας ανθρώπων της ίδιας επαγγελματικής δραστηριότητας αλλά όλων όσων επιθυμούν.

γ) Η ελευθερία εισόδου στους συνεταιρισμούς συνοδεύεται ταυτόχρονα και από την ελευθερία εξόδου από τους συνεταιρισμούς, με ορισμένους βέβαια περιορισμούς.

Η αρχή αυτή παλαιότερα ονομάζονταν και “αρχή της ανοιχτής πόρτας” για να τονίσει ότι η πόρτα των συνεταιρισμών είναι ανοιχτή σε όλους όσους θέλουν να γίνουν μέλη τους, εφόσον βέβαια ικανοποιούν τις καταστατικές προϋποθέσεις.

2017
β) Διάκριση μεταξύ των εννοιών της “εθελοντικής συμμετοχής” και της “ελεύθερης συμμετοχής”

2014

2015

Ενώ οι έννοιες της “εθελοντικής” και της “ελεύθερης” συμμετοχής είναι συναφείς, όμως δεν είναι ταυτόσημες. Έτσι, η έννοια της “εθελοντικής” συμμετοχής αναφέρεται **στο άτομο**, δηλαδή στη συμπεριφορά του υποψηφίου μέλους προς το συνεταιρισμό. Αντίθετα, η έννοια της “ελεύθερης” συμμετοχής αναφέρεται **στο συνεταιρισμό**, δηλαδή στη συμπεριφορά του συνεταιρισμού (Διοικητικό Συμβούλιο ή Γενική Συνέλευση) προς τα υποψήφια μέλη.

Η αρχή της ελεύθερης συμμετοχής πρέπει να εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση, όπου αυτό είναι δυνατόν. Κάθε άτομο, που εκπληρώνει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις, να μπορεί να γίνει μέλος του συνεταιρισμού για να μην αποκλείεται από τις ωφέλειες που παρέχει ο συνεταιρισμός. Άλλωστε, αυτό συμβαδίζει και με μία από τις βασικές συνεταιριστικές αξίες, που είναι η αλληλοβοήθεια των μελών του συνεταιρισμού. Δεν πρέπει ποτέ να αφεθεί ένας συνεταιρισμός να καταλήξει σε κλειστή επιχείρηση λίγων ανθρώπων, γιατί τότε υπάρχει ο κίνδυνος κερδοσκοπικής εκμετάλλευσης των άλλων από τα μέλη του συνεταιρισμού⁽⁴⁾.

Γενικά, η αρχή της εθελοντικής συμμετοχής βασίζεται στην **αυτοβοήθεια** και η αρχή της ελεύθερης συμμετοχής βασίζεται στην **αλληλοβοήθεια** (αλληλεγγύη) των μελών του συνεταιρισμού και εκφράζει το αλτρουιστικό πνεύμα του συνεργατισμού, αφού το συνεταιριστικό κεφάλαιο, που το δημιούργησαν τα παλιά μέλη του συνεταιρισμού με την επιτυχημένη λειτουργία του, το θέτουν στη διάθεση και των νέων μελών.

9015
9017
9017
γ) Η νομική όψη της αρχής

Από καθαρά νομική άποψη, η αρχή της εθελοντικής και ελεύθερης συμμετοχής των ατόμων σε συνεταιρισμούς εκπηγάζει από την **“ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι”**, που είναι ένα από τα βασικά ατομικά δικαιώματα του ανθρώπου, που κατοχυρώνει το Σύνταγμα της Χώρας μας σε όλους τους πολίτες της.

9017
δ) Το νόημα και η σημασία της αρχής

Το νόημα και η σημασία της εθελοντικής και ελεύθερης συμμετοχής των ατόμων σε συνεταιρισμούς είναι να επιτραπεί και να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή τους στο συνεταιρισμό της περιοχής τους, και προπαντός να επιτευχθεί η καθολική συμμετοχή των μελών του συνεταιρισμού στις διάφορες οικονομικές δραστηριότητές του για να αυξηθεί ο όγκος των συναλλαγών του, δηλαδή η

⁽⁴⁾ Γραμματόπουλος Γεώργιος. “Ο σύγχρονος συνεργατισμός αλλαγού και παρ’ημίν”, Αθήνα 1960.

ποσότητα προϊόντων που παράγει, μεταποιεί ή εμπορεύεται, κλπ. Έτσι, αυξάνει η διαπραγματευτική δύναμη του συνεταιρισμού κατά τις συναλλαγές ή πετυχαίνει μεγάλες οικονομίες μεγέθους κατά την παραγωγή, με συνέπεια να λειτουργεί αποδοτικότερα και έτσι να επωφελούνται σημαντικά τα μέλη του, αλλά και ολόκληρη η κοινωνία.

Βέβαια, όλα αυτά με την προϋπόθεση ότι υπάρχει συνεταιριστική παιδεία και έτσι ο κόσμος, γνωρίζει τα πλεονεκτήματα της συνεταιριστικής δράσης και ότι υπάρχει πνεύμα συνεργασίας και αλληλεγγύης ανάμεσα στους ανθρώπους για να συνεταιριστούν και να λειτουργήσουν συλλογικά.

Όμως, αυτό δεν γίνεται πάντοτε και γι'αυτό συνήθως δεν επιτυγχάνουν οι συνεταιρισμοί, με όλες τις δυσάρεστες συνέπειες.

Γι'αυτό, η Πολιτεία σε κάποιες κρίσιμες περιπτώσεις παίρνει ορισμένα μέτρα, τα οποία παρεκκλίνουν κάπως από «το γράμμα του νόμου», όχι όμως και από «το πνεύμα του νόμου» για να λειτουργήσουν αποδοτικότερα οι συνεταιρισμοί και έτσι να ωφεληθούν και τα μέλη τους και οι άλλοι πολίτες.

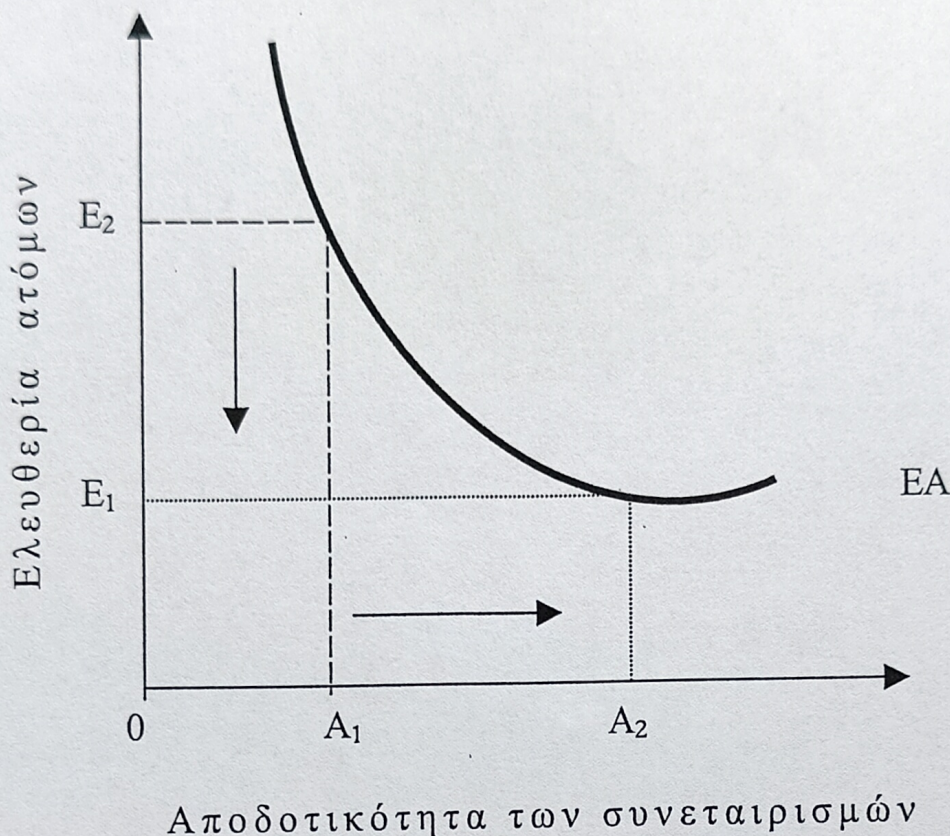
ε) Σχέση μεταξύ ελευθερίας και αποδοτικότητας

Ο διακεκριμένος καθηγητής Αγροτικής Οικονομικής της Σχολής Γεωπονικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Missouri-Columbia των ΗΠΑ Dr. Harold Breimyer ανέπτυξε τη θεωρία ότι υπάρχει μεγάλη σχέση, αλλά προς αντίθετη κατεύθυνση, μεταξύ της ελευθερίας των ατόμων και της αποδοτικής λειτουργίας των συνεταιρισμών.

Ο Breimyer πρεσβεύει ότι όσο περιορίζεται η ελευθερία των ατόμων (π.χ. υποχρεώνοντάς τους να λειτουργήσουν μέσω των συνεταιρισμών), τόσο αυξάνεται η αποδοτική λειτουργία των συνεταιρισμών, δηλαδή μειώνεται το ανά μονάδα κόστος λειτουργίας τους. Αυτό γίνεται γιατί όταν όλα τα άτομα (π.χ. οι γεωργοί) μιας περιοχής υποχρεωθούν να συμμετέχουν στις δραστηριότητες των συνεταιρισμών (π.χ. να μεταποιήσουν τα προϊόντα τους στο συνεταιριστικό εργοστάσιο της περιοχής), τόσο αυξάνεται η αποδοτικότητα των συνεταιρισμών (μειώνεται το ανά χιλιόγραμμο κόστος μεταποίησης των προϊόντων), γιατί οι συνολικές σταθερές δαπάνες επιμερίζονται σε μεγαλύτερες ποσότητες προϊόντων και έτσι το ανά μονάδα κόστος τους μειώνεται.

Η σχέση αυτή παριστάνεται γραφικά με μια καμπύλη (ΕΑ) που έχει κλίση από επάνω προς τα κάτω σε ένα σύστημα αξόνων, όπου ο κάθετος άξονας παριστάνει την ελευθερία των ατόμων και ο οριζόντιος άξονας παριστάνει την

αποδοτικότητα των συνεταιρισμών (Σχήμα 3.1).

Σχήμα 3.1: Σχέση μεταξύ ελευθερίας ατόμων και αποδοτικότητας των συνεταιρισμών

στ) Παραεκκλίσεις από τη γενική εφαρμογή της αρχής

Παρακάτω παρατίθενται μερικά παραδείγματα παρέκκλισης από την αρχή της εθελοντικής και ελεύθερης συμμετοχής στους συνεταιρισμούς που δείχνουν τους λόγους και τις επιπτώσεις αυτών των παραεκκλίσεων.

9.18

Παραεκκλίσεις από την αρχή της ελεύθερης συμμετοχής

Παραεκκλίσεις παρατηρούνται τόσο στην ελευθερία εισόδου στους συνεταιρισμούς, όσο και στην ελευθερία εξόδου από αυτούς. Στην πρώτη περίπτωση επιδιώκεται κυρίως η πληρέστερη εξυπηρέτηση των μελών του συνεταιρισμού και στη δεύτερη η αποδοτικότερη λειτουργία του για να επιτύχουν μεγαλύτερα οικονομικά οφέλη στα μέλη του.

Παραδείγματος χάρη, ένας γεωργικός συνεταιρισμός σε μια φρουτοπαραγωγική περιοχή, που έχει ως μέλη του ένα ορισμένο μόνο ποσοστό (π.χ.

55%) των παραγωγών, προχώρησε στην κατασκευή μιας σύγχρονης αποθήκης-ψυγείου για να αποθηκεύονται τα προϊόντα τους κατά την περίοδο της αιχμής της παραγωγής και έτσι να αποτρέπουν τη μεγάλη πτώση των τιμών των προϊόντων τους και να τα προσφέρουν στην αγορά αργότερα, όταν η τιμή τους διαμορφώνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Προφανώς, το μέγεθος του ψυκτικού αποθηκευτικού χώρου υπολογίστηκε να είναι ανάλογο προς τις ποσότητες των προϊόντων των παραγωγών-μελών του συνεταιρισμού που θα αποθηκεύονται. Αν τώρα μερικοί ή όλοι από τους υπόλοιπους παραγωγούς της περιοχής, βλέποντας τις ευμενείς επιδράσεις της αποθήκευσης στα εισοδήματα των συνεταιρισμένων μελών, θελήσουν να εγγραφούν και αυτοί μέλη του συνεταιρισμού, τότε το Δ.Σ. του συνεταιρισμού είναι δυνατό να μη δεχθεί την εγγραφή τους στο συνεταιρισμό για να μη μειωθεί η προσφορά αποθηκευτικών υπηρεσιών του συνεταιρισμού προς τα ιδρυτικά μέλη του. Βέβαια, αυτό θα γίνει προσωρινά, δηλαδή ως ότου επεκταθούν οι εγκαταστάσεις, οπότε θα εξυπηρετηθούν και τα νέα μέλη.

Αν η “καταστρατήγηση” της ελευθερίας εισόδου στους συνεταιρισμούς μπορεί να δικαιολογείται, ως κάποιο βαθμό και χρονικό διάστημα, για καθαρά οικονομικούς λόγους, τότε “η καταστρατήγηση” της ελευθερίας εξόδου από τους συνεταιρισμούς, ιδιαίτερα τους αγροτοβιομηχανικούς (συνεταιρισμούς μεταποίησης αγροτικών προϊόντων), δικαιολογείται ακόμη περισσότερο.

Για παράδειγμα, αν ήταν εντελώς ελεύθερη η έξοδος μελών από τους συνεταιρισμούς, τότε μια τυχόν ομαδική αποχώρηση παραγωγών-μελών ενός γεωργοβιομηχανικού συνεταιρισμού από αυτόν, θα έθετε σε σοβαρό κίνδυνο τη βιωσιμότητά του, γιατί απλούστατα με την επεξεργασία λιγότερης ποσότητας προϊόντων, το εργοστάσιο θα λειτουργούσε πολύ κάτω από την πλήρη δυναμικότητά του. Σε μια τέτοια περίπτωση οι σχετικά υψηλές σταθερές δαπάνες του εργοστασίου θα επιμερίζονταν σε μικρότερη ποσότητα επεξεργασμένου προϊόντος, με συνέπεια το κόστος του να είναι τόσο υψηλό ώστε να είναι αδύνατη η πώλησή του σε τιμή που να καλύπτει το κόστος αυτό.

Παρεκκλίσεις από την αρχή της εθελοντικής συμμετοχής (Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί) 2014, 2017 → σελ. 8

Επίσης, και η αρχή της εθελοντικής συμμετοχής των ατόμων στους συνεταιρισμούς μπορεί να αμβλυνθεί ως κάποιο βαθμό, όταν με αυτόν τον τρόπο αυξάνεται η αποδοτικότητα λειτουργίας του και διασφαλίζονται ζωτικά οικονομικά συμφέροντα των μελών τους. Αυτό οδήγησε την Πολιτεία στη δημιουργία αναγκαστικών συνεταιρισμών, δηλ. συνεταιρισμών στους οποί-

ους η συμμετοχή των ατόμων, μερική ή ολική, επιβάλλεται από το κράτος.

Για τη σύσταση αναγκαστικών συνεταιρισμών συνήθως προαπαιτείται η απόφαση της πλειοψηφίας, στην οποία συμμορφώνεται και η μειοψηφία των ωφελουμένων ατόμων, που αναγκάζονται να γίνουν μέλη του συνεταιρισμού. Βέβαια, αυτό δεν είναι πάντοτε απαραίτητο. Προέχει η γενικότερη ωφέλεια και φυσικά η ωφέλεια των συνεταιρισμένων μελών. Η πραγματοποίηση των ωφελειών αυτών δεν πρέπει να τίθεται σε κίνδυνο, εξαιτίας της ιδιοτροπίας ή της αμάθειας ορισμένων ανθρώπων⁽⁵⁾.

Η υποχρεωτική συμμετοχή ατόμων σε συνεταιρισμό δεν αλλοιώνει καθόλου το συνεταιριστικό του χαρακτήρα, αρκεί να διατηρεί την αυτονομία του και η ευθύνη της διοίκησης και διαχείρισής του να βρίσκεται στον έλεγχο των μελών του και γενικά να εφαρμόζει τους ουσιώδεις κανόνες του συνεργατισμού⁽⁶⁾.

Παράδειγμα αναγκαστικού συνεταιρισμού στην Ελλάδα είναι ο **“Αναγκαστικός Οινοποιητικός Συνεταιρισμός Σάμου”**, που πήρε αυτόν τον χαρακτήρα για να παραδίδουν όλοι οι σταφυλοπαραγωγοί το προϊόν τους (οινοποιήσιμο σταφύλι) στο εργοστάσιο του συνεταιρισμού ώστε να επεξεργάζεται μεγαλύτερη ποσότητα και έτσι να λειτουργεί με χαμηλότερο κόστος για να επωφελούνται περισσότερο η παραγωγοί.

ζ) Πολιτική αύξησης της συμμετοχής των ατόμων στους συνεταιρισμούς

Επειδή η αύξηση του αριθμού των μελών ενός συνεταιρισμού και η μεγαλύτερη συμμετοχή τους στις δραστηριότητές του συμβάλλουν στην αποδοτικότερη λειτουργία του, γιατί τόσο η πολιτεία όσο και οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να παίρνουν όλα εκείνα τα μέτρα που θα συντελέσουν στην αύξηση του αριθμού των μελών των συνεταιρισμών και στη μεγιστοποίηση της συμμετοχής τους στις δραστηριότητές τους.

Μέτρα της Πολιτείας

Μεταξύ των μέτρων που μπορεί να πάρει η Πολιτεία είναι τα εξής:

1. Αξιοποίηση ορισμένων ωφελειών των συνεταιρισμών μόνο από τα

⁽⁵⁾ Γραμματόπουλος Γεώργιος, "Ο σύγχρονος συνεργατισμός αλλαχού και παρ'ημίν", Αθήνα 1960, σελ. 257.

⁽⁶⁾ Πολύζος, Θ. "Παραδόσεις Συνεταιριστικής Οικονομίας", Αθήνα 1947.

μέλη τους. Έτσι, θα παρακινηθούν μη συνεταιρισμένοι πολίτες να γίνουν μέλη των συνεταιρισμών. Σε τέτοιας φύσεως μέτρα εντάσσονται η χορήγηση παραγωγικών δανείων με χαμηλότερα επιτόκια, η παροχή ορισμένων επιδοτήσεων μόνο σε συνεταιρισμένους γεωργούς, κλπ.

2. *Διαφώτιση των πολιτών για τα πλεονεκτήματα των συνεταιρισμών.* Τέτοιου είδους διαφώτιση θα ενθαρρύνει μη συνεταιρισμένα άτομα να εγγραφούν μέλη των συνεταιρισμών.
3. *Συνεταιριστική εκπαίδευση,* τόσο στο Δημοτικό Σχολείο όσο και στο Γυμνάσιο. Έτσι, οι πολίτες έχοντας συνειδητοποιήσει και ενστερνισθεί την Συνεταιριστική Ιδέα από μικρά ακόμη παιδιά, γίνονται ευκολότερα μέλη των συνεταιρισμών και αναπτύσσουν έντονη συνεταιριστική δραστηριότητα, με όλες τις σχετικές ευμενείς επιπτώσεις και για τους ίδιους και για ολόκληρη την κοινωνία.
4. *Συνεταιριστική νομοθεσία* που να προβλέπει, λόγω χάρη, την υποχρεωτική συμμετοχή όλων των γεωργών μιας περιοχής ή ενός προϊόντος στο συνεταιρισμό, σε περίπτωση που η πλειοψηφία τους αποφασίσει έτσι.

Μέτρα των Συνεταιρισμών

2017/4

Παράλληλα, και οι συνεταιρισμοί μπορούν να εφαρμόσουν συγκεκριμένες πολιτικές για την επίτευξη των ίδιων σκοπών. Μεταξύ αυτών μπορεί να κάνει τα εξής:

1. *Να δίνουν τόκο στη συνεταιριστική μερίδα* και μάλιστα καθορίζοντας επιτόκιο στο ίδιο περίπου ύψος που έχουν οι τράπεζες για να μην χάνουν τίποτε οι πολίτες αν πάρουν κάποια χρήματα από τις καταθέσεις τους στην Τράπεζα και τα δώσουν στο συνεταιρισμό για να γίνουν μέλη.
2. *Να δίνουν επιστρεφόμενα στα μέλη από τα πλεονάσματα των συνεταιρισμών* για να ενθαρρύνουν τα μέλη τους να συμμετέχουν περισσότερο στις οικονομικές δραστηριότητές τους.
3. *Να μεταχειρίζεται δίκαια ο συνεταιρισμός* τα μέλη του στην παροχή υπηρεσιών κλπ.
4. *Να εφαρμόζει δίκαιη τιμολόγηση* στην αγορά προϊόντων από αυτούς (παραγωγού) ή πώληση προϊόντων προς αυτούς (καταναλωτές).
5. *Να παρέχει χρήσιμη πληροφόρηση στα μέλη του* για να ενημερώνονται καλύτερα και να παίρνουν σωστές και ωφέλιμες αποφάσεις.

2014 2015 6φ, 2, 6
 2. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

2014 40 17 6φ
 α) Η έννοια της αρχής

Η αρχή της “δημοκρατικής διοίκησης” των συνεταιρισμών (Democratic administration) είναι η πιο βασική αρχή του συνεργατισμού, διότι δεν μπορεί μια οικονομική οργάνωση να θεωρηθεί ως συνεταιρισμός, που να προωθεί τα συμφέροντα των μελών του και να ικανοποιεί τις ανάγκες τους, χωρίς ο συνεταιρισμός να λειτουργεί δημοκρατικά, δηλαδή να διοικείται και να ελέγχεται δημοκρατικά. Η αρχή της δημοκρατικής διοίκησης λέει τα εξής:

40/8
**Η διεθνής συνεταιριστική αρχή
 της δημοκρατικής διοίκησης**

Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις, που διοικούνται και ελέγχονται από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη των αποφάσεων.

9018 2014
 β) Έκφραση της δημοκρατικής διοίκησης των συνεταιρισμών

2017 Η δημοκρατική διοίκηση των συνεταιρισμών εκφράζεται και υλοποιείται κυρίως με τους εξής τρόπους:

1. Με τη διοίκηση των συνεταιρισμών από αιρετά όργανα, δηλαδή από εκλεγμένα διοικητικά συμβούλια που έχουν εκλεγεί από τα μέλη τους με δημοκρατικές διαδικασίες.
2. Με την ισοψηφία στο δικαίωμα λήψης αποφάσεων, δηλαδή με την ισότητα στις ψηφοφορίες όταν παίρνονται αποφάσεις. Γιαυτό, η αρχή αυτή είναι γνωστή και ως κανόνας “ένας άνθρωπος μία ψήφος” (one man-one vote), αφού κάθε μέλος του συνεταιρισμού έχει δικαίωμα μίας ψήφου, τόσο στην εκλογή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, όσο και στην λήψη διαφόρων αποφάσεων στη Γενική Συνέλευση του συνεταιρισμού, που παίρνονται με την προσωπική ψήφο των μελών.

Η ισοψηφία συμβαδίζει με τον χαρακτήρα των συνεταιρισμών, που είναι ενώσεις προσώπων και όχι ενώσεις κεφαλαίων. Η ισοψηφία μεταξύ των μελών του συνεταιρισμού εξασφαλίζει τον έλεγχο της συνεταιριστικής δραστηριότητας στα χέρια όλων των συνεταίρων και αποτρέπει να περιέλθει ο έλεγχος αυτός στα χέρια λίγων μόνο μελών, που έχουν πολλά κεφάλαια ή συναλλάσσονται περισσότερο με το συνεταιρισμό.

3. Με την πλειοψηφία στη λήψη αποφάσεων, που είναι βασική αρχή της Δημοκρατίας. Βάσει της αρχής αυτής οι αποφάσεις παίρνονται πλειοψηφικά, δηλαδή όποια πρόταση παίρνει μεγαλύτερο αριθμό ψήφων αυτή υλοποιείται. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται τόσο στην εκλογή του Δ.Σ. του Συνεταιρισμού όσο και στις αποφάσεις συνεδριάσεων του Δ.Σ. και της Γενικής Συνέλευσής του.

2014
γ) **Παρεκκλίσεις από την αρχή της ισοψηφίας**

Υπάρχουν μερικές περιπτώσεις κατά τις οποίες γίνεται κάποια παρέκκλιση από το “γράμμα του νόμου” για την ισοψηφία των μελών του συνεταιρισμού, όχι όμως και από το “πνεύμα του νόμου”. Τέτοιες περιπτώσεις είναι οι εξής:

1. *Οι εκλογές για την ανάδειξη διοικητικών συμβουλίων, στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς, όπου ορισμένα μέλη έχουν περισσότερες της μιας ψήφους (όχι όμως άνω των 3), προφανώς γιατί έχουν περισσότερες από μία υποχρεωτικές μερίδες, αφού τα μέλη αυτά έχουν μεγαλύτερο ύψος συναλλαγών με τους συνεταιρισμούς τους.*
2. *Η αντιπροσώπευση των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών στις δευτεροβάθμιες και των δευτεροβάθμιων στις τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις τους.* Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο κάθε συνεταιρισμός έχει διαφορετικό αριθμό ψήφων, ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών κάθε συνεταιρισμού με την Ένωση και της Ένωσης με την Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση. Όμως, ο αριθμός των ψήφων είναι περιορισμένος και συνήθως όχι μεγαλύτερος από το ένα πέμπτο του συνόλου των ψήφων που διαθέτει η δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια συνεταιριστική οργάνωση.

Αν εφαρμόζονταν απόλυτα η αρχή “κάθε μέλος-μία ψήφος” στις δευτεροβάθμιες ή τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις, τότε θα αποθαρρύνονταν η συμμετοχή μεγάλων και οικονομικά εύρωστων πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών στις οργανώσεις αυτές, διότι θα υποβαθμίζονταν ο ρόλος τους στις εργασίες των οργανώσεων αυτών.

Αντίθετα, αν εφαρμόζονταν η αρχή της πλήρους αναλογικότητας, όπως συμβαίνει στις ιδιωτικές μετοχικές εταιρείες, τότε ο ρόλος των μικρότερων πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών στις κεντρικές οργανώσεις θα εξασθενίζονταν. Έτσι, οι οργανώσεις αυτές μπορεί να δραστηριοποιούνταν μόνο προς τους στόχους των μεγάλων συνεταιρισμών, με συνέπεια οι μικροί συνεταιρισμοί να ζημιώνονταν αντί να ωφελούνταν από την συνένωσή τους.

Γιαυτό, ούτε η αρχή της ισοψηφίας (κάθε συνεταιρισμός - μέλος και μία ψήφος), ούτε η αρχή της αναλογικότητας (αριθμός ψήφων συνεταιρισμού

ανάλογα με τον αριθμό των μελών του) δεν πρέπει να εφαρμόζονται απόλυτα, γιατί τότε θα αποθαρρυνθεί η δημιουργία μεγάλων συνεταιριστικών οργανώσεων που να καλύπτουν ζωτικούς τομείς της μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, όπου απαιτείται μεγάλος όγκος εργασιών, για να προκύψουν μεγαλύτερες ωφέλειες για τους γεωργούς - μέλη τους.

3. *Η αντιπροσώπευση συνεταιρισμών σε συνεταιριστικές εταιρίες με δραστηριότητες που απαιτούν πολύ κεφάλαιο*, όπως π.χ. είναι οι αγροτοβιομηχανικές συνεταιριστικές οργανώσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις γίνεται κάποια παρέκκλιση από την αρχή της ισοψηφίας και τα μέλη τους, ανάλογα με τα κεφάλαια που έχουν επενδύσει, έχουν μεγαλύτερο αριθμό ψήφων για να έχουν μεγαλύτερη ευθύνη στη λειτουργία και στον έλεγχο της συνεταιριστικής οργάνωσής τους. Βέβαια, ο αριθμός των ψήφων είναι περιορισμένος σε ένα μέγιστο, για να αποφευχθεί ο πλήρης έλεγχος της οργάνωσης από τα οικονομικώς ισχυρότερα μέλη.

2014 - 2020
2015
2017
2018

3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

α) Έννοια και περιεχόμενο της αρχής

Η τρίτη διεθνής συνεταιριστική αρχή, που διατυπώθηκε στο Συνέδριο του Μάντσεστερ της Αγγλίας το 1995, είναι η αρχή "της Οικονομικής συμμετοχής των μελών στους συνεταιρισμούς" (member economic participation) και η οποία λέει τα εξής:

**Η διεθνής συνεταιριστική αρχή
της οικονομικής συμμετοχής των μελών**
Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται
δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού

Αυτό σημαίνει ότι όσα άτομα θέλουν να γίνουν μέλη ενός συνεταιρισμού καταβάλλουν χρήματα (συνεταιριστική μερίδα) για να δημιουργήσουν το κεφάλαιο του συνεταιρισμού και έτσι να μπορέσει ακώλυτα να λειτουργήσει.

Είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα των συνεταιρισμών ότι η οικονομική συμμετοχή των μελών τους είναι **ισότιμη**, δηλαδή όλα τα μέλη ενός συνεταιρισμού καταβάλλουν το ίδιο ακριβώς χρηματικό ποσό, όση είναι η α-

ξία της συνεταιριστικής μερίδας, η οποία κατά κανόνα είναι μία, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις.

Αυτό γίνεται για να εξασφαλιστεί η ισότητα και η δικαιοσύνη ανάμεσα στα μέλη του συνεταιρισμού.

β) Σκοπός της αρχής

Η οικονομική συμμετοχή των μελών στους συνεταιρισμούς γίνεται για να εξασφαλιστεί η αυτονομία και η ανεξαρτησία τους, γιατί οι συνεταιρισμοί, ως οικονομικές μονάδες που είναι, χρειάζονται κεφάλαια για να λειτουργήσουν. Βέβαια, ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο αυτό αποτελεί την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού.

γ) Αμοιβή της συνεταιριστικής μερίδας

Είναι ευνόητο ότι για να ενθαρρυνθεί η οικονομική συμμετοχή των μελών στους συνεταιρισμούς θα πρέπει τα μέλη να απολαμβάνουν κάποια αποζημίωση (αμοιβή) δηλ. κάποιο τόκο για το κεφάλαιο (υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα) που κατέθεσαν.

Ακόμη και σε αυτήν τη νέα διατύπωση των συνεταιριστικών αρχών, τα μέλη απολαμβάνουν περιορισμένη αμοιβή (τόκο) ή καθόλου για το κεφάλαιο που κατέθεσαν στο συνεταιρισμό.

Ο νόμος 2810/2000 στο άρθρο 8, παράγραφο 4, επιτρέπει στους συνεταιρισμούς να ορίσουν στο καταστατικό τους οι υποχρεωτικές μερίδες να είναι έντοκες.

δ) Επιστρεφόμενα

Αν τυχόν δημιουργηθούν πλεονάσματα (κέρδη) στο συνεταιρισμό, λόγω προφανώς της αποδοτικής λειτουργίας του, τότε ένα μέρος αυτών των πλεονασμάτων δίδεται πίσω στα μέλη, ανάλογα με την συμμετοχή τους στις εργασίες του συνεταιρισμού. Αυτά είναι τα γνωστά **επιστρεφόμενα**, τα οποία αποτελούν ένα ισχυρό κίνητρο για την παρακίνηση μη μελών να γίνουν μέλη του συνεταιρισμού, ή για την καθολική συμμετοχή των μελών του συνεταιρισμού στις οικονομικές δραστηριότητές τους.

ε) Χρησιμοποίηση πλεονασμάτων

Εκτός από την διανομή **επιστρεφομένων** στα μέλη του συνεταιρισμού, ένα άλλο μέρος των πλεονασμάτων χρησιμοποιείται για την **ανάπτυξή** του, κάνοντας τις κατάλληλες επενδύσεις. Τέλος, ένα άλλο κομμάτι των πλεονασμάτων

μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την **πραγματοποίηση** διαφόρων άλλων δραστηριοτήτων, κοινωνικών, πολιτιστικών, κλπ.

στ) Ενσωμάτωση αρχών

Από τα παραπάνω καταφαίνεται ότι η νέα αυτή αρχή “της οικονομικής συμμετοχής των μελών” ενσωματώνει τις εξής δύο αρχές του προηγούμενου Συνεδρίου της Βιέννης (1966): 1) την **περιορισμένη αμοιβή του κεφαλαίου** και 2) την **δίκαιη διανομή πλεονασμάτων στα μέλη**.

4. ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

α) Ορισμός και περιεχόμενο της αρχής

Η αρχή “της αυτονομίας και ανεξαρτησίας” (autonomy and independence) είναι μια εντελώς νέα συνεταιριστική αρχή που διατυπώθηκε για πρώτη φορά στο Συνέδριο του Μάντσεστερ το 1995 και λέει τα εξής:

**Η διεθνής συνεταιριστική αρχή
της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας**

“Οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες οργανώσεις και ανεξάρτητες από το κράτος, τα κόμματα κι άλλους φορείς”

Πιο αναλυτικά, η αρχή αυτή λέει τα εξής:

1. Οι συνεταιρισμοί είναι **αυτόνομες** οικονομικές οργανώσεις αυτοβοήθειας και αλληλεγγύης, που λειτουργούν με ευθύνη των μελών τους.
2. Οι συνεταιρισμοί είναι **ανεξάρτητοι** από το κράτος (κυβέρνηση ή δημοσious οργανισμούς), τα κόμματα και άλλους φορείς, τόσο στη διοίκηση όσο και στη λειτουργία τους.

β) Κατευθύνσεις της αρχής

Η αυτονομία και ανεξαρτησία των συνεταιρισμών αναφέρεται:

- (α) **Στη διοίκηση του συνεταιρισμού**, δηλ. στην εκλογή των μελών του Δ.Σ., που γίνεται αποκλειστικά και μόνο από τα μέλη του συνεταιρισμού και όχι επιλογή ή διορισμός τους από την Κυβέρνηση ή άλλον κρατικό ή ημικρατικό φορέα.
- (β) **Στην λειτουργία του συνεταιρισμού**, δηλ. το είδος και το μέγεθος των

δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιήσει ένας συνεταιρισμός είναι της αρμοδιότητας του Δ.Σ. που λειτουργεί αυτόνομα και ανεξάρτητα από εξωτερικές παρεμβάσεις.

- (γ) **Στον έλεγχο του συνεταιρισμού**, δηλαδή η νομιμότητα των ενεργειών του συνεταιρισμού γίνεται αυτόνομα από τη Γενική Συνέλευσή του και πιθανώς από άλλο συνεταιριστικό ή μη κυβερνητικό όργανο.

γ) Η σημασία της αρχής.

Η αρχή αυτή έχει μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος, γιατί:

1. Σφυρηλατείται το πνεύμα αλληλεγγύης ανάμεσα στα μέλη του συνεταιρισμού, και
2. Ενθαρρύνεται το Δ.Σ. με τα υπαλληλικά στελέχη του να επινοήσουν μεθόδους και συστήματα αποδοτικής οργάνωσης και λειτουργίας των συνεταιρισμών για να ωφελήσουν στο μέγιστο τα μέλη τους.

5. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

2015

α) Η έννοια της αρχής

Η αρχή “της εκπαίδευσης, πρακτικής εξάσκησης και πληροφόρησης” (education, training and information) είναι παλιά. Βέβαια, κάθε φορά διατυπώνεται με διαφορετικό τρόπο. Υιοθετήθηκε και στο Συνέδριο του Μάντσεστερ το 1995 γιατί είναι αναμφισβήτητη η συμβολή της στην αποδοτική λειτουργία των συνεταιρισμών και στην ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος. Η αρχή αυτή λέει τα εξής:

Η διεθνής συνεταιριστική αρχή της εκπαίδευσης, πρακτικής εξάσκησης και πληροφόρησης

“Οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να παρέχουν εκπαίδευση στα αιρετά και υπαλληλικά στελέχη τους καθώς και στα μέλη τους και πληροφόρηση στο κοινό για συνεταιριστικά και άλλα θέματα”

β) Το περιεχόμενο της αρχής

Το περιεχόμενο της συνεταιριστικής εκπαίδευσης είναι πολυδιάστατο, α-

φού οι δραστηριότητες που πραγματοποιούν οι συνεταιρισμοί είναι συνήθως πολλές και συνεπώς οι γνώσεις που πρέπει να παρέχονται είναι πολύπλευρες. Μεταξύ άλλων η συνεταιριστική εκπαίδευση, πρακτική εξάσκηση και πληροφόρηση πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής γνωστικά αντικείμενα:

1. Συνεταιριστικές αρχές
2. Συνεταιριστική νομοθεσία
3. Οργάνωση και διοίκηση συνεταιρισμών
4. Ωφέλειες των συνεταιρισμών
5. Αδυναμίες των συνεταιρισμών
6. Συνεταιριστική ανάπτυξη
7. Βασικές οικονομικές έννοιες
8. Στοιχεία Μάρκετινγκ τροφίμων και άλλων προϊόντων
9. Ποιοτικός προσδιορισμός προϊόντων
10. Υγιεινή διατροφή, κ.ά.

γ) Ο σκοπός της αρχής

Ο κύριος σκοπός της συνεταιριστικής εκπαίδευσης, πρακτικής εξάσκησης και πληροφόρησης είναι η μετάδοση των απαραίτητων γνώσεων στους ενδιαφερόμενους (αιρετά και υπαλληλικά στελέχη, μέλη και κοινό) για να παίρνουν σωστότερες αποφάσεις και έτσι οι συνεταιρισμοί να λειτουργούν αποδοτικότερα προς όφελος όλων. Πιο συγκεκριμένα:

1. Τα **αιρετά μέλη**, δηλ. τα μέλη του Δ.Σ. χρειάζονται εκπαίδευση και πρακτική εξάσκηση για να διοικούν και να ελέγχουν αποτελεσματικότερα το συνεταιρισμό
2. Τα **διευθυντικά και τα άλλα υπαλληλικά** στελέχη χρειάζονται ειδική συνεταιριστική εκπαίδευση και πρακτική εξάσκηση, για να εργάζονται παραγωγικότερα στο συνεταιρισμό και έτσι να λειτουργεί αποδοτικότερα.
3. Τα **μέλη** των συνεταιρισμών χρειάζονται στοιχειώδη συνεταιριστική εκπαίδευση για να παίρνουν σωστότερες αποφάσεις για να ωφεληθούν και οι συνεταιρισμοί και οι ίδιοι.
4. Το **κοινό** χρειάζεται επαρκή πληροφόρηση για τα πλεονεκτήματα των συνεταιρισμών, για να ενθαρρύνονται τα άτομα να γίνουν μέλη των συνεταιρισμών, προς ίδιο και αμοιβαίο όφελος.

6. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

2015

α) Η έννοια της αρχής

Η αρχή “της συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών” (cooperation among cooperatives), που υπήρχε και στο προηγούμενο Συνέδριο της Βιέννης, συμπεριλήφθηκε και στο Συνέδριο του Μάντσεστερ, γιατί θεωρείται ως σημαντική στην επιτυχία των στόχων και την επιβίωση των συνεταιρισμών. Η αρχή αυτή λέει τα εξής:

**Η διεθνής συνεταιριστική αρχή
της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών**

“Η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών επιβάλλεται για να αυξάνεται ο συνολικός όγκος των εργασιών τους και έτσι να λειτουργούν αποδοτικότερα”.

β) Μορφές συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών

2018

2014

2017

Οι βασικές μορφές που μπορεί να πάρει η συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών είναι οι εξής:

1. **Η διασυνεταιριστική συνεργασία**, δηλ. συνεργασία μεταξύ διαφορετικών συνεταιρισμών στον ίδιο τόπο. Αυτό σημαίνει συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών διαφορετικού σκοπού ή δραστηριότητας (π.χ. μεταξύ αγροτικών και καταναλωτικών συνεταιρισμών) στον ίδιο τόπο (στον ίδιο νομό ή στην ίδια χώρα, κλπ.)
2. **Η Διατοπική συνεργασία συνεταιρισμών**, δηλαδή συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών του ίδιου σκοπού σε διαφορετικούς τόπους. Αυτό σημαίνει συνεργασία μεταξύ αγροτικών συνεταιρισμών ή μεταξύ καταναλωτικών συνεταιρισμών, που λειτουργούν σε διάφορους νομούς της χώρας ή σε διάφορες χώρες της Ευρώπης, κλπ.
3. **Η Διασυνεταιριστική και διατοπική συνεργασία**, δηλαδή συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών διαφορετικού σκοπού και σε διαφορετικές τοποθεσίες.

Καθ 2014 2010

γ) Τα πλεονεκτήματα της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών

2017

Το βασικό πλεονέκτημα της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών είναι η αύξηση του συνολικού όγκου των εργασιών των συνεργαζομένων συνεταιρισμών, που αναλύεται στα εξής επί μέρους πλεονεκτήματα:

1. Ισχυροποιείται η διαπραγματευτική δύναμη των συνεταιρισμών.
2. Πετυχαίνουν “οικονομίες μεγέθους” στις διάφορες δραστηριότητές τους.
3. Καθίσταται δυνατή η κατασκευή γεωργικών βιομηχανιών ή άλλων εγκαταστάσεων σύγχρονων και πολυδάπανων.
4. Ενθαρρύνεται η απασχόληση εξειδικευμένων στελεχών στους συνεταιρισμούς, που συνήθως είναι υψηλόμισθοι.
5. Μπορεί να αναληφθεί η έκδοση περιοδικού ή άλλου εντύπου υψηλής στάθμης, που συνήθως είναι πολυδάπανη.

7. ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

α) Έννοια και περιεχόμενο της αρχής

Το “ενδιαφέρον για την Κοινότητα” (concern for the community) είναι μια εντελώς νέα αρχή, που διατυπώθηκε για πρώτη φορά στο Συνέδριο του Μάντσεστερ το 1995. Δίνει μια νέα διάσταση στο συνεταιρισμό, αυτή της ανάπτυξης της Κοινότητας μέσα στην οποία δραστηριοποιείται ο συνεταιρισμός. Το νόημα της αρχής αυτής είναι ότι η ανάπτυξη της Κοινότητας επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη του συνεταιρισμού.

***Η διεθνής συνεταιριστική αρχή
του ενδιαφέροντος για την κοινότητα***

“Οι συνεταιρισμοί πρέπει να ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη της κοινότητας μέσα στην οποία λειτουργούν”

Το ενδιαφέρον των συνεταιρισμών για την κοινότητα αναλύεται στα εξής:

- (1) **Απασχόληση μελών της κοινότητας**, με τη δημιουργία παραγωγικών μονάδων (αγροτικών, βιοτεχνικών, κ.ά).
- (2) **Διατήρηση καθαρού φυσικού ή αστικού περιβάλλοντος** στην κοινότητα, ανάλογα αν είναι αγροτική ή αστική.
- (3) **Σεβασμός του κοινωνικού περιβάλλοντος της κοινότητας**, με προγράμματα επίλυσης κοινωνικών προβλημάτων, όπως είναι τα ναρκωτικά, ο αλκοολισμός, κ.ά.

β) Ο σκοπός της αρχής

Οι κύριοι στόχοι της αρχής “ενδιαφέρον για την κοινότητα” είναι οι εξής:

1. Η βελτίωση της κοινωνικής κατάστασης των μελών του συνεταιρισμού, αφού είναι ταυτόχρονα και μέλη της κοινότητας.
2. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των μελών και του κοινού, αφού αποτελούν μέλη της Κοινότητας.
3. Η ανάπτυξη της κοινότητας μέσα στην οποία λειτουργεί ο συνεταιρισμός, αφού η ανάπτυξη της Κοινότητας επηρεάζει την ανάπτυξη του συνεταιρισμού.

Handwritten signature and scribbles.